

Tämä on päätöksen verkkoversio, jossa on otettu huomioon henkilötietolain (523/1999) tavoitteet yksityisyyden suojasta siten, että päätöksestä on poistettu valittajina olevien yksityisten henkilöiden nimet.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

PÄÄTÖS

Annettu julkipanon jälkeen
3.2.2016

DNr:o
YM5/5222/2014

ASIA   **Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavan vahvistaminen**

VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS

Etelä-Savon maakuntavaltuuston päätös 9.6.2014 Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavan (tuulivoima) hyväksymisestä.

KAAVAN SISÄLTÖ

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava sisältää maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvat alueet.

LAUSUNNOT

Sisäministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriölle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavasta on antanut lausuntonsa myös Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Puolustusministeriöllä ja valtiovarainministeriöllä ei ole huomautettavaa vaihemaakuntakaavasta.

Sisäministeriö

Sisäministeriö toteaa, että maakuntakaavoissa otetaan tuulivoiman osalta huomioon vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen lähinnä melutason sekä visuaalisen häiriövaikutusten osalta. Turvallisuuden osalta on tavallisesti mainittu vain riittävät suojaetäisyydet vakituisen asumiseen ja suojaetäisyydet liikenneväyliin. Sisäministeriön näkemyksen mukaan tuulivoimaloiden aiheuttamat onnettomuusvaarat tulisi ottaa paremmin huomioon, koska esimerkiksi talvella tuulivoimalan lavoista saattaa irrota jäätä, joka voi aiheuttaa ihmisille vahinkoja. Toinen, joskin ehkä pienen todennäköisyyden riski, on tuulivoimalan jarrumekanismen rikkoutuminen, jolloin vaarana on jopa lapojen rikkoutuminen ja lapojen osien lentäminen satojen metrien päähän. Kolmas vaara on tuulivoimaloiden tulipalovaara, jota ei yleensä mainita lainkaan. Sisäministeriön näkemyksen mukaan ihmiset eivät tiedosta riittävästi näitä tuulivoimaan liittyviä riskejä.

Edellä mainittu tulee erityisesti esiin siinä, että tuulivoima-alueilla ei yleensä katsota olevan tarpeen rajoittaa liikkumista. Sisäministeriö toteaa, että ihmisten tulisi tietää todelliset vaarat tuulivoima-alueilla ja siten välttää niiden lähellä liikkumista talviaikana, koska tällöin on suuri mahdollisuus siihen, että jää saattaa aiheuttaa ihmisille vahinkoja. Koska tuulivoima-alueiden vaikutukset esim. muuttolinnustoon otetaan huomioon, olisi kohtuullista, että vaikutukset ihmisten turvallisuuteen otettaisiin myös nykyistä kattavammin huomioon. Olisi syytä ainakin harkita sitä, tulisiko vaara-alueet merkitä niin, että ihmiset ymmärtäisivät olevansa sellaisella alueella, jolla jonkinmoinen onnettomuusriski on olemassa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole huomautettavaa kaavasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö viittaa lausuntoonsa liittämään Museoviraston lausuntoon.

Museovirasto toteaa, että yleismääräykseen sisältyy asianmukaisesti kulttuuriperintö lähtökohdista sekä selvitettävänä ja huomioon otettavana tekijänä tuulivoiman jatkosuunnittelussa. Yleismääräys ohjaa kulttuuriympäristöarvojen huomioon ottamiseen, mukaan lukien vedenalainen kulttuuriperintö, myös teknisen huollon ja sähkönsiirron järjestämisessä.

Maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden sijoittumiseen soveltuvat alueet on osoitettu vaihemaakuntakaavassa omalla merkinnällään (tv). Merkinnän yhteydessä annetuissa erityismääräyksissä todetaan eräiden suunnittelukohteiden läheisyys arvotettuihin kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin sekä todetaan näiden maisemallisten erityisarvojen turvaaminen. Erityismääräyksissä osoitetaan myös yhdeltä tuulivoimaloiden alueelta (olemassa olevan rekisteritiedon pohjalta) tunnetun kiinteän muinaisjäännöksen turvaaminen.

Museovirasto on kaavan osallisena edellyttänyt muinaisjäännösten lähtötietojen täydentämistä, koska tuulivoimaloiden alueilla saattaa sijaita ennestään tuntemattomia, vielä kartoittamattomia, muinaismuistolain tarkoittamia muinaisjäännöksiä, kuten esimerkiksi kaavan valmisteluvaiheen aikana löytynyt Enonkosken Tontomäen historiallisen ajan viljelyröykkiöalue osoittaa. Koska vaihemaakuntakaavan perusselvityksiin ei ole sisällytetty arkeologisen kulttuuriperinnön maastoinventointeja, tulee riittävät inventoinnit tehdä yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Edellä käsitellyn vaihemaakuntakaavan yleismääräyksen voidaan katsoa ohjaavan tähän riittävästi.

Vaihemaakuntakaavan sisältö perustuu kokonaisuutena kulttuuriympäristön osalta tyydyttäviin vaikutustarkasteluihin ja johtopäätöksiin, jotka on huomioitu kaavamääräyksissä. Haitallisia vaikutuksia maisemayhteydeltään erityisiin muinaisjäännöksiin tai rakennussuojelukohteisiin ei ole tullut esille, ja esimerkiksi tunnetut kalliomaalaukset sijaitsevat vähintään viiden kilometrin päässä maakunnallisista tuulivoima-alueista.

Käsiteltävälle vaihemaakuntakaavalle asetettuihin tavoitteisiin nähden kulttuuriympäristö (arkeologinen kulttuuriperintö, rakennettu kulttuuriympäristö, kulttuurimaisema) on otettu maakuntakaavan sisältövaatimuksia ja kulttuuriympäristöä koskevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita täyttään huomioon. Museovirasto puoltaa kaavan vahvistamista.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan kaavan vahvistamiselle ei ole estettä, mutta se haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

Kaavan vaikutusarvioinnissa on pääpaino tuulivoiman arvioiduilla yksittäisillä uhka- ja haittavai-
kutuksilla, ja muutoinkin arvioinnissa on pitäydtytty tarkastelemaan maakunnallisten vaikutusten
sijaan erittäin paikallisia vaikutuksia. Niiden arviointi olisi kaavahierarkian mukaisesti mahdolli-
sta keskittää harkittaessa hankkeiden toteutusta kuntatasolla. Nyt maakuntakaavan arviointi ja
ratkaisut vaikuttavat palvelevan yleiskaavojen laatimista maakunnallisten ja ylikunnallisten tar-
kastelujen sijaan.

Maakuntakaavassa muun muassa luontotekijöihin kohdistuvia vaikutuksia tulisi arvioida maa-
kuntakaavatasoisesti. Nyt tässä vaihemaakuntakaavassa arviointi on kohdistettu esimerkiksi yk-
sittäisiin eläin- ja kasvilajeihin sen sijaan, että olisi katsottu vaikutuksia esimerkiksi laajempien
luonnonvaroihin pohjautuvien biotalouden prosessien ja kokonaisuuksien kannalta. Kaavassa ei
ole muun muassa riittävästi arvioitu, mitkä ovat välittömät ja välilliset vaikutukset luonnonva-
roihin kuten esimerkiksi metsävaroihin. Vaikutusten arvioinnissa tulisi käydä ilmi muun muassa,
kuinka paljon metsää (ha tai m³) poistuu eli kuinka kaava vaikuttaa metsävaroihin.

Lisäksi vaikutusarviointia on kohdistettu muun muassa maisema-alueisiin. Niillä ei ole lakisää-
teistä statusta, ne eivät ole erityinen maankäyttömuoto ja kaavalainsäädännöllä ei muutoinkaan
voida ohjata niiden käyttöä tai hoitoa nyt tai tulevaisuudessa, kuten esimerkiksi viljelyn jatku-
mista tai peltojen metsittymistä. Kaavalla ei tulisi luoda virheellisiä käsityksiä kaavan ja kaavavi-
ranomaisen vaikutusmahdollisuuksista ohjata muuta kuin maankäyttö- ja rakennuslailla ohjatta-
via asioita.

Tuulivoiman vaikutusarviointia ei tulisi rajata ajallisesti vain nykytilaan ja vaikutusten arvioinnin
kohteita olisi tullut harkita laajemmin maakuntakaavaan kytkeytyvän tavoitteellisuuden kannal-
ta. Vaikutusten arviointi on jäänyt liian vähälle tuulivoiman rakentamisen ja käytön vaikutuksista
alueen nykyisiin ja tulevaisuuden elinkeinoin. Tuulivoiman rakentamisen, käytön ja statuksen
sekä maakunnan elinvoimaisuuden pyrkimysten yhteensovittamista olisi kaavatavoitteissa ja ar-
vioinnissa voitu käsitellä ja saada lisänäkökohtia tuulivoiman maakunnalliseen merkittävyyteen
myös aluetalouden ja tulevaisuuden mahdollisuuksien kannalta.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö on erikseen kuullut lausuntonsa valmisteluvaiheessa Liikennevi-
rasto, Liikenteen turvallisuusvirasto Trafia, Kaakkois-Suomen ELY-keskusta ja Finavia Oy:tä.
Liikenne- ja viestintäministeriö esittää hallinnonalansa yhteisenä lausuntona seuraavaa:

Tuulivoima-alueiden vaikutuksia liikenteelle on huomioitu ja liikenneturvallisuuden näkökohdat
on huomioitu varaamalla riittävän laajat tuulivoima-alueet, joihin voimalat voidaan sijoittaa. Lii-
kenneturvallisuuteen liittyvien riskitekijöiden kannalta korostuvat maantieverkolta osuudet val-
tatiestä 23 ja kantatiestä 62, joita tuulipuistoalueet sivuavat.

Liikenneturvallisuuteen liittyvät erityiskysymykset tulee selvittää yksityiskohtaisemman suunnit-
telun yhteydessä maantie-, raide-, vesi- ja lentoliikenteen osalta. Liikennevirasto on v. 2012 päi-
vittänyt ohjeen tuulivoimaloiden etäisyyksistä maanteihin, rautateihin sekä vesiväyliin (Liiken-
neviraston ohje 8/2012). Kaavaselostuksen kohdan 4.3 Maakuntakaavamerkinnot ja
-määräykset olisi aiheellista täydentää Pohjois-Savon ELY- keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -
vastuualueen konsultointia koskevalla määräyksellä, vaikkakin lainsäädäntö tätä yhteydenottoa
edellyttääkin ilman erillistä kaavamääräystä.

Ehdotettu täydennys:

*Yksityiskohtaisemman kaavoituksen tai muun suunnittelun käynnistyessä sellaisissa kohteissa,
joissa voimalaitoksen etäisyys maanteihin on 300 m tai vähemmän, tulee ennen toimenpiteitä
olla hyvissä ajoin yhteydessä alueen ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueeseen,*

jotta tuulivoimalaitoksen ja maantien yhteensovittamisen kannalta tarpeellinen harkinta ja selvitykset suoritetaan riittävän alkuvaiheessa.

Tuulivoimalat muodostavat lentoesteitä ja siten niiden vaikutus lentoliikenteeseen ja -turvallisuuteen tulee selvittää. Ilmailulain (1194/2009) 165 § edellyttää lentoestelupaa tuulivoimaloiden, niiden rakentamiseen tarkoitettujen nostureiden sekä mahdollisten muiden hankkeen kannalta tarpeellisten korkeiden esteiden pystytykseen ennen esteen asettamista.

Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös sähköisen viestinnän järjestelmiin, kuten TV-vastaanottoon. Vaikutusten yleisyydestä ei ole vielä kattavaa tietoa, jota voisi huomioida kaavamuuotosasiassa. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa kuitenkin, että kaikkien uusien tuulivoimahankkeiden vaikutusten arvioinnissa tulisi kuulla myös radiotaajuuksia käyttävien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajia.

Ottaen huomioon maakuntakaavan esitysmittakaava ja siitä johtuva merkintöjen likimääräisyys sekä koko maakuntakaava-aluetta koskeva yleismääräys selvittää tarkemmassa suunnittelussa erityisesti tietoliikenteeseen ja liikenneturvallisuuden kohdistuvat vaikutukset ja vaatimus pyrkii ehkäisemään näihin kohdistuvien haitallisten vaikutusten syntyminen, voidaan katsoa, että maakuntakaavan merkintätapa yhdessä kaavamääräysten kanssa mahdollistaa yhteen sovittamisen ohjeistuksen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Kaavaselostuksen liitteenä olevissa asiakirjoissa ei ole erityisesti arvioitu kaavan vaikutusta ihmisten terveyteen. Terveyshaittojen (erityisesti melu- ja välkevaikutus) välttämiseksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa vaikutukset ihmisten terveyteen tulee ottaa erityisesti huomioon.

Yleiset suunnittelumääräykset

Maakuntakaavassa on esitetty tuulivoimaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä, mitä voidaan pitää hyvänä asiana. Yleisissä suunnittelumääräyksissä on myös mainittu, että tuulivoimaa suunniteltaessa on otettava huomioon muiden vaikutusten lisäksi myös vaikutukset asumiseen ja vapaa-ajan asumiseen. Kyseinen määräys on varsin yleinen ja tästä syystä sosiaali- ja terveysministeriö pitää välttämättömänä, että maakuntakaavan yleisissä suunnittelumääräyksissä on suunnittelumääräys, joka huomioi myös tuulivoimaloiden vaikutukset ihmisten terveyteen.

Yleisillä suunnittelumääräyksillä voidaan varmistaa, että myös tuulivoimaloiden alueiden ulkopuolelle rakennettavien tuulivoimaloiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otetaan terveysnäkökulmat huomioon.

Suunnittelumääräyksissä tulee olla selkeä määräys siitä, että melu- ja välkevaikutusten haittojen ehkäisy varmistetaan. Tämä on erittäin tärkeää, sillä ilman edellä mainittua määräystä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (esim. tuulivoimayleiskaavassa, asemakaavassa, rakennuslupamenettelyssä) voi jäädä tuulivoiman aiheuttama melu- ja välkehaitta arvioimatta.

Tuulivoimamelun aiheuttamien terveyshaittojen arvioinnin varmistaminen jo suunnittelua koskevilla määräyksillä on erittäin tärkeää myös siksi, että alle 10 tuulivoimalan tuulivoimalueilla ei yleensä edellytetä ympäristövaikutusten arviointimenettelyä eikä edes ympäristölupaa. Ilman edellä mainittua määräystä terveyshaitat voisivat jäädä siten kokonaan arvioimatta.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että kaavaan lisätään seuraavan sisältöinen yleinen suunnittelumääräys:

”Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei asutukselle aiheudu melusta tai välkkeestä johtuvaa kohtuutonta rasitusta tai terveyshaittaa”.

Kirjauksella voidaan varmistaa se, että yksityiskohtaisessa suunnittelussa varmistetaan haitan arviointi niin terveyshaittojen ehkäisemisen näkökulmasta kuin kohtuuttoman rasituksen näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että alle 10 tuulivoimalan alueilla vaikutusten arvioinnissa tulisi kuntien soveltaa ympäristölupamenettelyä terveyshaittojen ja kohtuuttoman rasituksen välttämiseksi.

Tuulivoimaloiden alueiden suunnittelumääräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että tuulivoimaloiden alueiden suunnittelumääräyksiin sisällytetään yhdenmukaisesti edellä esitetty yleinen suunnittelumääräys.

Suojavyöhykkeet

Maakuntakaavassa ei ole selvää määräästä suojaetäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välille. Kaavaselostuksessa on mainittu, että tuulivoimamaakuntakaavan voimala-alueet on pääsääntöisesti sijoitettu yli kilometrin päähän asutuksesta ja loma-asutuksesta. Lisäksi on todettu, että käytännössä etäisyydet ovat vieläkin kauempana, sillä suunnitellut alueet sijaitsevat erittäin harvaan asutuilla alueilla. Selostuksessa on myös todettu, että tuulivoimala-alueiden sisällä saattaa kuitenkin olla yksittäisiä asuntoja ja loma-asuntoja, mutta tällöinkin yksityiskohtaisessa suunnittelussa voimalat voidaan sijoittaa siten, ettei äänivaikutuksia asutukseen synny. Tästäkin syystä kaavan yleisiin suunnittelumääräyksiin on välttämätöntä lisätä edellä mainittu kirjaus terveysnäkökulmien huomioimisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan suojavyöhykkeen jättäminen on hyvä asia. Usein käytetty puskurivyöhyke asutukseen 1 km (taajamat, kylät, pienkylät) ja 0,5 km yksittäisiin asuntoihin sekä loma-asuntoihin ovat useissa tapauksissa liian pieniä etenkin nykyisten tuulivoimaloiden melu- yms. vaikutusten näkökulmasta. Terveysturvallisuuden mukainen terveyshaitan arviointi tehdään asuntokohtaisesti ja tästä syystä suojaetäisyyden tulisi olla sellainen, että sillä voidaan mahdollisimman varmasti välttää terveyshaittojen syntyminen myös yksittäisissä asunnoissa.

VALITUKSET

Valittajat

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

- 1. Yhteisellä valituskirjelmällä valittajat A ja B**
- 2. Yhteisellä valituskirjelmällä valittaja C asiakumppaneineen**

Valitusten sisältö

valittajat A ja B (1)

Valituksessa vaaditaan, että vaihemaakuntakaavasta on poistettava alue Enonkoski, Enonkoski kk, tv 1.900.

Vaativuudesta valittajat perustelevat muun muassa seuraavasti:

Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden valinnassa käytetty kriteeri 4, asutusetäisyys, ei täyty alueen Enonkoski kk, tv 1.900 osalta. Alueen tv 1.900 sisälle ja viereen on tekeillä kaksi ranta-asemakaavaa, Haponniemi ja Pahkalahti. Nämä kaavat on jo hyväksytty Enonkosken kunnassa. Enonkosken kunnanvaltuuston kokous 23.4.2013, pykälä 33 § Haponniemen ja Vuorilahden ranta-asemakaavan hyväksyminen ja pykälä 34 § Pahkalahden ranta-asemakaavan hyväksyminen. Päätökset ovat tällä hetkellä valituskäsittelyssä korkeimmassa hallinto-oikeudessa, diaarinro 1471/1/14. Ranta-asemakaavoihin sisältyvät noin kahdenkymmenen loma-asunnon rakennuspaikat ovat lähempänä kuin 1000 metriä ehdotetusta tuulivoima-alueesta. Lisäksi kun ääni kantautuu vesialueella, tulevat kaikki Pahkajärven olemassa olevat asunnot melualueelle. Melu on tuulivoiman pahin ja ihmisten terveyteen eniten vaikuttava haitta. Melu on myös vaikeasti etukäteen mitattavissa ja arvioitavissa. Monesti hankkeita viedään kiireellä eteenpäin ja melun vaikutukset ilmaantuvat vasta tuulivoimaloiden käyttöönoton jälkeen.

valittaja C asiakumppaneineen (2)

Valitus koskee kaikilta osiltaan Enonkosken kunnan alueella sijaitsevaa tuulivoima-alueeksi merkittyä aluetta tv 1.900. Valittajat vaativat, että tätä aluetta koskeva merkintä tulee poistaa maakuntakaavasta. Toissijaisesti valittajat vaativat, että ympäristöministeriön ei tule hyväksyä maakuntavaltuuston esitystä siitä, että ympäristöministeriö määräisi vaihemaakuntakaavan tulevan voimaan välittömästi vahvistamisen jälkeen ja tulevan noudatettavaksi mahdollisista valituksista huolimatta.

Vaatimustaan valittajat perustelevat muun muassa seuraavasti:

Alueella sijaitsee huomattava määrä asutusta, karja- ja maanviljelytiloja, noin 30 ympärivuotisessa käytössä olevaa omakotitaloa sekä lähes 40 vapaa-ajan asuntoa sekä rakentamattomia rantatontteja (karttapiiirros valituksen liitteinä 3 ja 5). Sosiaali- ja terveysministeriö on lausunossaan ympäristöministeriölle 17.9.2013 STM/2593/2013 (liite 4) selvittänyt tarvittavaa tuulivoimaloiden etäisyyttä asutukseen voimaloiden melu- ja välkehaitoilta välttymiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee launnessaan siihen tulokseen, että maakuntakaavoituksessa tuulivoimala-alueiden suojavyöhyke lähimpään asutukseen tulisi olla 2 km. Samassa launnessaan viitattu Iso-Britannian suunnitteluohjeen (ETSU-R-97) suositus 10 X napakorkeus johtaa käytännössä tv 1.900-alueen soveltumattomuuteen tuulivoimaloiden sijoitukseen sen runsaan asutuksen vuoksi.

Etelä-Savon maakuntaliiton omassa selvityksessä maakuntavaltuustolle 9.6.2014 todetaan, että tuulivoimalan tornin korkeus voi Euroopassa olla jopa 130 metriä. Etelä-Savon maakuntaliiton selvityksessä on lähdetty 3 MW:n voimalakoosta, jonka napakorkeus on 120 metriä ja kokonaiskorkeus n. 180 metriä. Etelä-Savon vaihemaakuntakaavan kriteereissä käytetty edellytys vähintään yhden kilometrin etäisyydestä lähimpiin asuinkäytössä oleviin rakennuksiin on liian vähän. Vähintään seitsemän tuulivoimalan sijoittaminen tv 1.900 -alueelle aiheuttaa alueella ja sen läheisyydessä olevalle runsaalle kiinteälle ja kesämökkiasutukselle välke- ja meluhaittoja. Vaikka etäisyyksimittauksissa asuinrakennuksiin ja kesämökkieihin käytettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön suosittelemaa vähintään kahden kilometrin etäisyyttä, ei ko. alue sovellu tuulivoimala-alueeksi.

Etelä-Savon I. vaihemaakuntakaavan ehdotuksen mukaan joudutaan tv 1.900 -alueelle rakentamaan 110 kv:n suurjännitelinja sekä muuntoasema, joita ei vielä ole olemassa. Vaikka maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella ja tarkemmat suunnitelmat ja selvitykset toteutetaan hankesuunnittelussa, on tästä huolimatta tuulivoima-alueen 1.900 olemassaololla maakuntakaavassa, johtuen myös erityisesti suurjännitelinjan mahdollisesta tulemisesta, jo tässä vaiheessa erittäin kielteisiä vaikutuksia sekä maa- ja

metsätilainvestointeihin että kesämökkirakentamiseen ja tätä kautta myös työllisyyteen. Myös kiinteistöjen arvonlasku voi olla merkittävä ja vaikutus on tältä osin välitön.

Suunnitellulle alueelle rakennettaville tuulivoimaloille on laajalta alueelta (5 km) suora näkövälke ja kuuloyhteys ranta-alueilta joka tarkoittaa maiseman haavoittumista sekä eräretkeily-alueiden hyödyntämisen huomattavaa vähenemistä. Koska erityisesti kaikista muista ehdotetuista ko. maakuntakaavan tuulivoima-alueista poiketen tv 1.900 sijaitsee eniten suojelualueiden välittömässä (sekä norppa- että lintualueet) läheisyydessä, tuulivoimaloiden rakentaminen ko. alueelle ei turvaa maisemallisia erityisarvoja, mikä on vastoin päätöksentekijöiden omia päätöksiä.

Tuulivoimaloiden aiheuttamasta jatkuvasta äänihaitasta norppien pesinnälle ei ole mitään selviytyksiä. Ko. alueen ylitse lentää myös muuttomatallaan tuhansia pohjoisten alueiden lintuja ja noin 200 m:n korkeuteen yltävät tuulivoimaloiden siivet aiheuttavat linnuille vaaratekijän.

Maakuntavaltuuston päätöksentekoon liittyvät puutteellisuudet tässä asiassa Enonkosken kunnan tekninen lautakunta esitti kunnanhallitukselle sen 4.2.2014 pidettävään kokoukseen periaatteessa myönteistä lausuntoa puheena olevaan vaihemaakuntakaavaehdotukseen kuitenkin siten, että "Tv 1.900/Enonkoski esitetään poistettavaksi 1. vaiheen maakuntakaavaehdotuksesta, koska alueella on mm. pysyvää asutusta." Enonkosken kunnanhallitus päätti kuitenkin kokouksessaan 4.2.2014, että "Kunnanhallitus päättää esittää lausuntoaan, ettei sillä ole huomauttamista Etelä- Savon 1. vaiheen maakuntakaavaehdotukseen."

Kunnanhallituksen päätöksestä tehtiin oikaisuvaatimus, jonka jälkeen se lisäselvityksiä saatuaan muutti kantaansa ja päätti 25.2.2014 seuraavasti: "Saatujen lisäselvitysten ja alueella sijaitsevien vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen määrän perusteella Enonkosken kunnanhallitus esittää, että Etelä-Savon vaihemaakuntaehdotuksesta poistetaan tv 1.900 -alue."

Syynä kunnanhallituksen uudelleen tarkintaan oli se, että Enonkosken kunta ei ollut tiedottanut vireillä olevasta maakuntakaavahankkeesta tv 1.900 -alueen osalta lainkaan erikseen ja välittömästi niille kiinteistönomistajille ja osallisille, joiden maille tai joidenka maiden välittömään läheisyyteen ko. tuulivoimalan maakuntakaava-alueita valmisteltiin. Tuulivoima-alue 1.900 lisättiin Etelä-Savon ensimmäiseen versioon 1. vaihemaakuntakaavaehdotukseksi sen jälkeen, kun ko. alueen suurjännitevoimalinjan rakentamisen edellytyksiä muutettiin 1 km:stä 10 km:iin. Tieto kiinteistönomistajille sekä muille osallisille maakuntakaavan ehdotuksen muutoksesta ja uudesta muotoilusta saatiin maakunnan sanomalehdestä. Tämän jälkeen tiedon saavuttaessa asianomaiset, toimitettiin kunnanhallitukselle lisäselvityksiä ja kunnanhallitus teki uuden päätöksen 25.2.2014, jota maakuntavaltuusto ei ole ottanut huomioon varsinaisen lausuntoajan umpeuduttua.

Vaikka ennen kunnanhallituksen 4.2.2014 pidettyä kokousta puheena olevaan asiaan liittyvät asiakirjat olivat nähtävänä kunnantalon ilmoitustaululla, katsomme, että tässä asiassa olisi tullut noudattaa paremmin maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:ssä sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:ssä asiakirjojen nähtävälle panosta ja tiedottamisesta säädetyn menettelyn henkeä siten, että niitä henkilöitä, joita valmisteilla oleva päätös koskee, olisi erikseen informoitu ja kuultu. Kun näin ei menetelty, kunnanhallitus on tehnyt kaksi vastakkaista päätöstä samasta asiasta ja näin ollen Enonkosken kunnanhallituksen viimeisimmän päätöksen vaikutus maakuntavaltuuston päätökseen 9.6.2014 jää täysin epäselväksi lausuntoajan päätyttyä ennen edellä todettua kunnanhallituksen kokousta 25.2.2014.

Kirjelmä

henkilö X on toimittanut ympäristöministeriöön 22.9.2014 saapuneen kirjelmän, jossa hän toteaa, että Etelä-Savon tuulivoimakaavassa on tapahtumassa suuri virhe, jos tuulivoimala-alue Savonrannan Syvälahteen ja Kirkonkylän Lekottiin vahvistetaan. Alue on luontoarvoltaan korvaamaton. Tuulivoima-alue rajoittuu Pyyveden Natura-alueeseen ja tuhoaisi olemassaolollaan suuren osan Pyyveden aluetta. Alueella on arvokas linnusto (kaakkuri, kalasääski ym.) ja Pyyvesi on saimaannorpan tärkeimpiä pesimäalueita. Yli 300 metrin korkeuteen nousevat tuulivoimalat on sijoitettu lähimmillään vain 200 metrin etäisyydelle Pyyveden rannasta. Metsosaaren luonnonsuojelualue on 700 metrin etäisyydellä ja Eeventinkorven suojelualue jää tuulipuiston sisään. henkilö X katsoo, että jonkun luonnosta vastuullisen pitäisi puuttua asiaan.

Etelä-Savon maakuntaliiton vastine ja valittajien vastaselitykset

Etelä-Savon maakuntaliitto on antanut vastineen lausuntojen ja valitusten johdosta.

Valittajille on annettu tilaisuus vastaselityksen antamiseen Etelä-Savon maakuntaliiton vastineen johdosta.

Vastaselityksen on antanut valittaja C asiakumppaneineen.

Valittajat uudistavat asiassa aikaisemmin esittämänsä ja esittävät lisäksi muun muassa seuraavaa:

Julkisuudessa olleiden tietojen ja empiirisen toteamusten mukaan on asutuksen etäisyys mihin tahansa tuulivoimalaan oltava vähintään kaksi kilometriä, jotta tuulivoimaloiden aiheuttamat terveyshaitat ihmisille voidaan välttää riittävästi. Tuulivoima-alueen 1.900 perustamisen osalta on suurin osa ko. alueen maanomistajista allekirjoittanut hanketta vastustavan valituksen siinä tarkoituksessa, että alueen perustaminen heikentää alueella ja sen läheisyydessä alle kahden kilometrin etäisyydellä kiinteästi asuvien ja mökkeilevien ihmisten hyvinvointia. Valittajat katsovat, että kaavassa tulee käyttää vähimmäisetäisyyksinä sosiaali- ja terveysministeriön kirjeessään 17.9.2013 edellyttämää suojaetäisyyttä.

Kansalaisten valitusoikeus korkeampiin oikeusasteisiin silloin, kun on syytä epäillä tehtyä päätöstä lainvastaiseksi, on heidän perusturvaan kuuluva oikeus. Valittajat katsovat, että maakuntaliitto ei ole riittävästi huomioinut Enonkosken kunnan omaa tahtoa. Tältä osin on syytä epäillä, että asiassa ei ole riittävästi huomioitu maankäyttö- ja rakennuslain sekä siitä annetun asetuksen määräyksiä.

Maakuntaliiton vaatimus, että maakuntakaava voitaisiin hyväksyä toteutettavaksi mahdollisista valituksista huolimatta, tarkoittaisi sitä, että tarvittavat rakennustyöt voitaisiin aloittaa ennen mahdollista korkeimman hallinto-oikeuden hankkeelle kielteistä päätöstä. Tuulivoimapuiston edellyttämät maanrakennus- ja muut työt ovat siinä määrin massiivisia, että korkeimman hallinto-oikeuden mahdollinen kielteinen kanta muuttuu merkityksettömäksi liiallisen jälkikäteisyystensä vuoksi. Vahinko on silloin jo kerinnyt tapahtua. Tämä ei voi olla oikeuden toteutumisen kannalta hyväksyttävää ja saattaa loukata valittajien perusoikeuksia.

Enonkosken kunta on tehnyt asiassa kaksi päätöstä, joista viimeinen oli selkeästi tuulivoima-alueen 1.900 hylkäävä. Se, että maakuntaliitto on Enonkosken kunnan päätöksiin vastannut sekä asettanut tekemänsä vastineet nähtäville asianmukaisesti, ei muuta sitä, että Enonkosken kunta vastustaa tuulivoima-alueen hyväksymistä.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Sisäministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä koskeva suunnitelma. Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvat alueet. Kaavassa ei esitetä yksittäisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja, jotka ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tarkemmassa suunnittelussa määritellään myös turvallisuuden edellyttämät mahdolliset liikkumisrajoitteet sekä onnettomuus- ja vikatilanteisiin varautuminen kun muun muassa voimaloiden sijaintipaikat, voimala- ja lapatyypit ovat tiedossa. Lumen ja jään osalta voidaan todeta, että jäänestojärjestelmä tuulivoimalan lavoissa vähentää huomattavasti irtoilevan lumen tai jään muodostamaa riskiä.

Maa- ja metsätalousministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan perusteena olevien vaikutusarviointien tarkkuustasossa on otettava huomioon maakuntakaavan tehtävä ja tarkoitus sekä sen ohjausvaikutus. Maakuntakaavaan liittyvä vaikutusten arviointi ei edellytä vaikutusten arviointia jonkin yksittäisen elinkeinon kuten metsätalouden kannalta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Maakuntakaavan sisältövaatimuksia koskevan 28 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit on otettava huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtina. Näin ollen ja kun lisäksi otetaan huomioon, että teollisen kokoluokan tuulivoimalat ovat korkeita rakennelmia, jotka näkyvät kauas, on vaikutusarviointien painottuminen maisemaan ja luontoarvoihin perusteltua.

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimaloiden sijoittuminen määräytyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa selvitysten ja vaikutusarviointien perusteella. Tällöin otetaan huomioon myös liikenneväylät ja riittävät turvaetäisyydet liikenneväyliin. Ympäristöministeriö ei näe tarvetta tuulivoimaloiden aluetta koskevan suunnittelumääräyksen täydentämiseen liikenne- ja viestintäministeriön esittämällä tavalla.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lausunnon johdosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa ei määritellä tuulivoimaloiden sijoituspaikkoja, vaan tuulivoimaloiden sijoituspaikat ja etäisyydet asutukseen määräytyvät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa selvitysten ja vaikutusarviointien perusteella. Ympäristöministeriö ei näe tarvetta tuulivoimaloiden aluetta koskevien suunnittelumääräysten täydentämiseen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön esittämällä tavalla. Kohtuuttoman rasituksen ja terveyshaitan osalta ympäristöministeriö viittaa lisäksi jäljempänä valitusten yhteydessä lausuttuun.

Lausumat valituksista

Ympäristöministeriö hylkää sekä **valittajien A ja B valituksen (1)** että **valittajan C ja asiakumpaneiden valituksen (2)**.

Perustelut

Väitteet osallistumisesta ja vuorovaikutuksesta sekä kaavan hyväksymistä koskevaan päätöksentekoon liittyvistä puutteellisuuksista

Valituksessa (2) katsotaan, että asiassa olisi tullut noudattaa paremmin maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:ssä ja sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:ssä asiakirjojen nähtävillä panna ja tiedottamisesta säädetyn menettelyn henkeä siten, että niitä henkilöitä, joita valmistella oleva päätös koskee, olisi erikseen informoitu ja kuultu. Kun näin ei menetelty, Enonkosken kunnanhallitus on tehnyt kaksi vastakkaista päätöstä samasta asiasta ja kunnanhallituksen viimeisimmän päätöksen vaikutus maakuntavaltuuston päätökseen 9.6.2014 jää täysin epäselväksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n mukaan kaavaehdotus on asetettava julkisesti nähtävillä. Nähtävillä asettamisesta on tiedotettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Kunnan jäsenille ja osallisille on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä asiasta (muistutus). Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaan maakuntakaavaehdotus on pidettävä kaava-alueen kunnissa julkisesti nähtävänä vähintään 30 päivän ajan. Asianomaisten kuntien jäsenillä ja osallisilla on oikeus tehdä muistutus kaavaehdotuksesta. Muistutus on toimitettava maakunnan liitolle ennen nähtävillä oloajan päättymistä. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 13 §:n mukaan maakuntakaavaehdotuksesta on pyydettävä lausunto muun muassa niiltä kunnilta, joita asia koskee.

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava on ollut ehdotuksena nähtävillä kahteen kertaan ja molemmilla kerroilla ehdotuksesta on pyydetty lausunnot. Toisella kerralla ehdotus on ollut maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaisesti yleisesti nähtävillä Etelä-Savon jäsenkunnissa 7.1.–7.2.2014. Toisesta kaavaehdotuksesta pyydettiin lausunnot muun muassa liiton jäsenkunnilta 17.12.2013 päivättyllä lausuntopyynnöllä.

Mielipiteen esittämismahdollisuudesta ja muistutuksen tekemismahdollisuudesta kaavaehdotuksen toisessa vaiheessa ilmoitettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti lehtikuvutuksella seuraavissa lehdissä: Itä-Savo, Länsi-Savo, Pieksämäen Lehti, Heinäveden Lehti sekä Warkauden Lehti. Kaava-asiakirjat ovat olleet nähtävillä Etelä-Savon maakuntaliiton virastossa, jäsenkuntien virastoissa ja Etelä-Savon maakuntaliiton internet-sivuilla.

Maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön mukaisten julkisten nähtävillä olojen lisäksi asiasta on tiedotettu myös muilla tavoin. Tiedotusvälineille, kuten paikallislehdille ja radiolle, on muun muassa kaavan laadinnan eri vaiheissa lähetetty asiasta tiedotteita. Kaavaehdotuksen ensimmäinen nähtävillä panno ja lausuntokierros toteutettiin syys-lokakuussa 2013 samalla tavalla kuin toisen ehdotuksen osalta. Tällöin järjestettiin lisäksi kolme alueellista yleisötilaisuutta, jotka pidettiin Pieksämäellä, Heinävedellä ja Savonlinnassa.

Valituksen johdosta antamassaan vastineessa Etelä-Savon maakuntaliitto toteaa, että toisen ehdotusvaiheen kuulemisen määräaikaan (7.2.2014) mennessä saapui 18 lausuntoa ja 11 muistutusta, näiden mukana Enonkosken kunnanhallituksen 4.2.2014 pitämässä kokouksessa antama lausunto. Lausunnonanto- ja kuulemisajan jälkeen 25.2.2014 Enonkosken kunta lähetti tiedoksi kunnanhallituksessa käsitellyn oikaisuvaatimuksen lausuntoa koskevasta päätöksestään. Maakuntahallitus antoi vastineen saatuun palautteeseen kokouksessaan 28.4.2014, jossa se päätti, ettei nyt valituksen kohteena olevaan tuulivoimaloiden alueeseen tehdä lausuntojen tai muistutusten perusteella muutoksia. Maakuntahallituksen vastine koski myös Enonkosken kunnanhallituksen 25.2.2014 antamaa lausuntoa. Vastineessaan liitto toteaa muun muassa, että tuulivoimapuiston toteuttaminen edellyttää suunnittelutarveratkaisua tai yleiskaavoitusta. Tällöin kunta viime kädessä päättää tuleeko alueelle tuulivoimaloita.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan laadintaan liittyvät vuorovaikutusta koskevat säännökset eivät edellytä osallisten kuten asukkaiden ja maanomistajien kuulemista henkilökohtaisesti, vaikka osallisen kotipaikka olisi muualla kuin jonkin maakunnan liiton jäsenkunnan alueella. Kaavan laatiminen on eri tarpeet yhteen sovittavaa toimintaa eikä kaikkia esitettyjä mielipiteitä ja lausuntoja ole mahdollista ottaa huomioon. Valmistelun aikana saadun palautteen perusteella kaavaehdotukseen on kuitenkin tehty muutoksia ja tästä syystä kaavaehdotus asetettiin myös uudelleen nähtäville. Muutosten tekeminen ei kuitenkaan voi perustua pelkästään yksittäisen kunnan näkemykseen ja maakuntakaavan sisällöstä päättäminen on maakuntavaltuustolle kuuluva tehtävä.

Ympäristöministeriö katsoo, että mahdollisuudet osallistumiseen ja vuorovaikutukseen kaavaa laadittaessa ovat olleet riittävät eikä niiden järjestämisessä tai maakuntavaltuuston päätösten tekomenettelyssä ole tapahtunut menettelyvirhettä.

Tuulivoimaloita koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin ja 28 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa koskevien erityistavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.

Tuulivoimarakentamista suoranaisesti koskevien tavoitteiden lisäksi tuulivoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon muutkin valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, kuten esimerkiksi maisemaa, luonnonarvoja ja kulttuuriperintöä, puolustusvoimien toiminnan turvaamista ja lentoturvallisuutta koskevat tavoitteet. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonarvoja koskevien yleistavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueidenkäytön on sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentissa säädettyjen maakuntakaavan sisältövaatimusten mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota muun muassa ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin, maiseman ja luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.

Kaavan on maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan perustuttava riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Kaavan sisältö ja selvitykset

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu yhdeksän tuulivoimaloiden aluetta osa-alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla merkinnällä tv. Merkinnän kuvauksen mukaan merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvat alueet.

Koko maakuntakaava-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan tuulivoimaa suunniteltaessa tuulivoimaloita ei tule sijoittaa maakuntakaavassa osoitetuille luonnonympäristön, kulttuuriperinnön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeille alueille. Tuulivoimaa suunniteltaessa on huomioitava Vuoksen vesistöalueen erityispiirteet (VAT-Vuoksi) ja erityisesti selvitettävä luonnonympäristöön, kulttuuriperintöön, maisemaan, puolustusvoimien toimintoihin, tietoliikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, asumiseen ja vapaa-ajanasumiseen sekä matkailuelinkeinon kohdistuvat vaikutukset ja pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvien haitallisten vaikutusten syntymistä. Tuulivoimaa suunniteltaessa on lisäksi varmistuttava siitä, että tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää luonto- ja maisema-arvot sekä kulttuuriympäristön arvot (ml. vedenalainen kulttuuriperintö) huomioiden.

Tuulivoimaloiden alueen merkintään tv liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan sen lisäksi, mitä koko maakuntakaava-aluetta koskevassa yleismääräyksessä määrätään, on tuulivoimaloiden alueen yksityiskohtaisemmista suunnitelmista varattava puolustusvoimille ja ilmailuviranomaisille mahdollisuus lausunnon antamiseen. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota linnustoon siten, että ehkäistään haitalliset vaikutukset merkittävälle pesimä-, ruokailu- ja muuttoalueille. Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus ei ole voimassa tuulivoimaloiden alueilla.

Kuuteen tuulivoimaloiden alueeseen liittyy lisäksi yksi tai useampi kohdekohtainen erityismääräys.

Tuulivoimamaakuntakaavoitusta varten Etelä-Savon liitto selvitti yhdessä Etelä-Karjalan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Kainuun ja Keski-Suomen liittojen kanssa tuulivoimaloiden rakentamisen edellytyksiä (Sisä-Suomen tuulivoimaselvitys, Merja Paakkari Hafmex Wind Oy, 2011). Maakuntakaavatyössä Suomen tuuliatlaksen mukaisia tuulisuuden kannalta edullisia alueita analysoitiin suhteessa rakennettuun ympäristöön, sähköverkkoon, luonnonympäristön erityisarvoihin, linnustoon, maiseman erityispiirteisiin sekä lentoturvallisuuteen. Kaavaa varten tehtiin linnustonselvitys (Etelä-Savon tuulivoimavaihemaakuntakaavan linnusto- ja lepakkonselvitys, Finnish Consulting Grop, 3.1.2012) ja maisemaselvitys (Tuulivoiman sijoittaminen Etelä-Savon arvotettujen maisema-alueiden näkemäalueilla, MKNMaiseMAPalvelut, Pro AgriaEtelä-Savo, 7.3.2012). Aluekohtainen tarkastelu selvityksistä, vaikutuksista ja johtopäätöksistä koottiin erilliseksi taustaselvitykseksi (Taustaselvitys 10.4.2012, täydennetty 7.6.2013, Etelä-Savon liitto). Näiden lisäksi laadittiin näkemäanalyysi, jossa tarkasteltiin tuulivoima-alueiden maisemamuutoksia. Yleisen näkemätarkastelun lisäksi selvityksessä tarkasteltiin tuulivoimaloiden näkemää suhteessa Vuoksen vesistöalueen erityispiirteisiin.

Ympäristöministeriö katsoo, että vaihemaakuntakaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n edellyttämiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Maakuntakaavaa varten laaditun taustaselvityksen mukaan Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alueen ympäristö muodostuu tyypillisistä kaakkois-luoteissuuntaisista mäkijonoista, joiden välisiin laaksoihin sijoittuu pieniä järviä ja lampia. Mäkijonot hallitsevat alueen pienmaisemaa. Alueen ympäristössä on muutamia viljelystiloja taloa ympäröivine peltoineen, mutta kaa-

vassa tuulivoimaloiden alueeksi osoitettu alue on tavanomaista havupuuvaltaista metsätalous-
aluetta.

Lähimmät maakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet ovat Enonkosken kirkonkylä sekä Kangassaaren ja Hyypiänniemen alueet, jotka sijaitsevat noin kilometrin päässä maakuntakaavassa osoitetusta tuulivoimaloiden alueesta. Sekä Enonkosken kirkonkylän että Hyypiänniemen ja Kangassaaren kulttuurihistorialliset arvot liittyvät pitkälti alueen teollisuushistoriaan. Alueella on ollut muun muassa saha siihen liittyvine rakennuksineen, meijeri, mylly ja lasitehdas. Maakuntakaavaa varten laadituissa selvityksissä todetaan, että tuulivoimarakentaminen jatkaisi alueen teollisen rakentamisen perinteitä.

Näkemäanalyyssissä luotiin paikkatietoaineiston pohjalta yleispiirteinen kuva siitä, miten tuulivoimaloiden alueet näkyisivät ympäristöönsä. Näkemäanalyyssin mukainen näkemän lähialue on 0-5 km, välialue 5-10 km ja kaukoalue yli 10 km. Enonkosken taajama sijoittuu näkemän lähialueelle siten, että muutamien voimaloiden näkemäalue ulottuu taajamaan. Tarkastelussa ei huomioitu taajamapuustoa eikä rakennuskantaa, jotka muodostavat luonnollisia näkemäesteitä taajamassa. Pohjoisessa näkemän lähialue ulottuu itä-länsisuuntaiselle Enovedelle. Vesistöltä tarkasteltaessa tuulivoima-alue voi sijoittua dominoivasti lähinnä lähestyttäessä aluetta syväväylää pitkin lännestä. Idästä Enovettä pitkin lähestyttäessä alue ei sijoitu dominoivasti syväväylän päänäkemäsuuntaan vaan sijoittuu siitä sivuun. Näkemäanalyyssin mukaan ranta-asukkaiden näkökulmasta Enoveden etelärannan asukkaille voimat eivät näy, koska tuulivoima-alue jää näiden taakse ja rantaan laskeva maasto aiheuttaa näköesteen. Enoveden pohjoisranta sijoittuu näkemän lähialueelle. Alueella ei ole juurikaan ranta-asutusta, sillä alue on pääosin rakentamaton rantojensuojelualue. Näkemäanalyyssin mukaan enimmillään tuulivoimat näkyisivät noin 22 %:lle viiden kilometrin etäisyydellä sijoittuvista vapaa-ajanasunnoista.

Näkemän välialue ulottuu näkemäanalyyssin mukaan hajanaisena Joutenveden rantojensuojelualueelle. Analyysin mukaan Joutenvedelle näkyisivät lähinnä vain yksittäiset voimat kun katselusuunta on sopiva. Noin 10 kilometrin etäisyydellä tuulivoimaloiden alueesta olevalle maakunnallisesti merkittävälle Oravin matkailukeskittymälle ei analyysin perusteella synny näkymää.

Analyysin perusteella tuulivoimat on mahdollista erottaa selkeällä säällä Haukivedeltä. Voimaloiden sijoittuminen liki 10 kilometrin etäisyydellä vesistöä tekee näkemästä hyvin satunnaisen. Linnasaaren kansallispuiston keskeiselle alueelle eli noin 15 kilometrin etäisyydellä sijaitsevaan varsinaiseen Linnasaareen ei näkemää muodostu.

Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden aluetta rajattiin suunnittelun aikana etäämmäksi kirkonkylän vaikutuspiiristä, jotta maisemamuutokset jäisivät vähäisemmiksi. Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alueeseen liittyy kohdekohtainen erityismääräys, jonka mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava erityisesti huomioon valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden läheisyys siten, että maisemalliset erityisarvot turvataan.

Ympäristöministeriö katsoo edellä olevan perusteella ja kun otetaan huomioon Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alueeseen liittyvä suunnittelumääräys, että tuulivoimat on mahdollista toteuttaa siten, etteivät ne aiheuta merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä tehtävät tarkemmat maisemaselvitykset ja varjostusmallinnukset voidaan kuitenkin tehdä vasta voimaloiden tarkemman sijoittelun pohjalta.

Luonnonympäristö

Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkoston tavoitteena on suotuisan suojelutason saavuttaminen. Enonkosken tuulivoimaloiden aluetta lähinnä olevan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen Joutenvesi-Pyyvesi (FI0500031) suojeluperusteena on saimaannorppa. Alue on tärkeä saimaannorpan elinalueena, mutta sillä on merkitystä myös melko luonnontilaisen järviluonnon säilymiselle. Ympäristöministeriö toteaa, että Saimaannorpan kantaa uhkaavat erityisesti kalanyppydykset, ilmaston muuttuminen ja ihmistoiminnan aiheuttama pesimisen häirintä. Vaihekaavunkantaavaan liittyvän vaikutusten arvioinnin perusteella voidaan todeta, että rantavyöhykkeen ulkopuolelle lähimmillään noin kilometrin etäisyydelle järvestä sijoittuvien tuulivoimaloiden toteuttaminen ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Joutenvesi-Pyyvesi on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Myös Etelä-Savon ELY-keskus toteaa lausunossaan, että varauksilla ei ennakolta arvioiden toteutuessaan ole sellaisia vaikutuksia, jotka heikentäisivät Natura-alueiden niitä luontoarvoja, joiden suojelemiseksi ne on Natura 2000 -verkostoon sisällytetty. Näin ollen luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista Natura-arviointia ei ole ollut tarpeen laatia.

Maakuntakaavaa varten laaditussa linnustoselvityksessä todetaan, että Enonkosken tuulivoimaloiden alueella on kaakkurikeskittymä, joka tulisi ottaa huomioon yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Etelä-Savossa on kaakkurin kannalta useita hyviä alueita ja kaakkuriyhteisöjä on maakunnan alueella useita. Kaakkurit ovat sosiaalisia ja kokoontuvat usein joillekin alueen lammille. Kaakkuri on häiriöherkkä laji ja sen on selvityksissä todettu karttavan tuulivoimala-alueita. Ympäristöministeriö toteaa, että vaihekaavaan sisältyvät tuulivoimaloiden alueet eivät linnustoselvityksen mukaan aiheuta merkittävää riskiä linnustolle. Selvityksen mukaan lintujen törmäysriskiin vaikuttaa voimaloiden sijainti. Vaihekaavassa tuulivoimaloiden alueet on sijoitettu olemassa olevan tiedon pohjalta linnuston kannalta merkittävien alueiden ulkopuolelle. Tuulivoimaloiden alueita ei ole myöskään sijoitettu arktisten muuttolintujen reittiin kuuluvalla vyöhykkeelle.

Koko maakuntakaava-aluetta koskevan yleismääräyksen mukaan tuulivoimaa suunniteltaessa on huomioitava Vuoksen vesistöalueen erityispiirteet (VAT-Vuoksi) ja erityisesti selvitettävä muun muassa luonnonympäristöön, kulttuuriperintöön, maisemaan, asumiseen ja vapaa-ajan asumiseen kohdistuvat vaikutukset ja pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvien haitallisten vaikutusten syntymistä.

Tuulivoimaloiden alueen merkintään tv liittyy suunnittelumääräys, jonka mukaan sen lisäksi, mitä koko maakuntakaava-aluetta koskevassa yleismääräyksessä määrätään, alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota linnustoon siten, että ehkäistään haitalliset vaikutukset merkittävälle pesimä-, ruokailu- ja muuttoalueille.

Ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava ohjaa riittävästi ottamaan huomioon linnustoon liittyvät arvot tuulivoima-alueiden jatkosuunnittelussa ja että kaava täyttää maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset luonnonvarojen vaalimisen osalta.

Suhde asutukseen ja muuhun maankäyttöön

Valituksen kohteena oleva Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alue 1.900 sijaitsee Enonkosken kirkonkylän länsipuolella. Alueen läheisyydessä sijaitsee jonkin verran pysyvää asutusta ja läheisten järvien ympäristössä vapaa-ajan asutusta. Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alue on pinta-alaltaan 7,7 km² ja sille on arvioitu voitavan sijoittaa enimmillään 10 voimalaa.

Vaihekaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden valinnassa käytettiin kolmeatoista kriteeriä, joista yksi koski etäisyyttä asutuskeskuksiin, asutukseen ja loma-asutukseen. Lähtökohdana käytettiin, että alueiden ympärille jää vähintään kilometrin etäisyys lähimpiin asuinkäytössä ole-

viin rakennuksiin. Tutkittavan alueen sisällä voi olla yksittäisiä asuinrakennuksia. Aineistona käytettiin Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän paikkatietoja ja sen asukastietoja.

Valituksessa (1) viitataan muun muassa tekeillä oleviin kahteen ranta-asemakaavaan, joihin sisältyy noin kaksikymmentä loma-asunnon rakennuspaikkaa, jotka ovat lähempänä kuin 1000 metriä suunnitellusta tuulivoima-alueesta.

Maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäyttöä koskeva suunnitelma, joka tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tarkempien selvitysten ja vaikutustenarviointien perusteella. Myös tuulivoimamaakuntakaavan tuulivoimaloiden alueen rajaus on yleispiirteinen. Tuulivoimavaihemaakuntakaavassa ei osoiteta mahdollisten tuulivoimaloiden sijaintipaikkoja eikä niiden lukumäärää, korkeutta, tehoa tai muita ominaisuuksia. Nämä tulevat selvitettäväksi ja ratkaistavaksi yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä samoin kuin riittävä etäisyys vakituiseen asutukseen ja loma-asutukseen, ottaen huomioon ajantasaiset asutusta koskevat tiedot.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin niiden muuttamista koskevan vaikutuksen osalta. Tuulivoimalan rakentamiseen ei voida myöntää rakennuslupaa, ellei luvan hakija hallitse rakennuspaikkaa. Näin ollen omien maidensa osalta on maanomistajan harkittavissa, toteutetaanko alueelle ranta-asemakaava vai suunnitellaanko alueelle tuulivoimarakentamista yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

Ympäristöministeriö on maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 2 momentin mukaisesti pyytänyt Etelä-Savon vaihemaakuntakaavasta muiden ministeriöiden lausunnot. Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole antamassaan lausunnossa vastustanut kaavan vahvistamista. Ympäristöministeriö toteaa, että valituksessa (2) viitattua sosiaali- ja terveysministeriön Varsinais-Suomen maakuntakaavasta antamaa lausuntoa ei voida käyttää perusteena Etelä-Savon vaihemaakuntakaavan laillisuutta arvioitaessa.

Ääni-, melu- ja välkevaikutukset

Tuulivoimaloiden ääni poikkeaa ominaisuuksiltaan merkittävästi esimerkiksi tieliikenteen aiheuttamasta äänestä. Tuulivoimalan tuottama ääni on lapojen pyörimisestä johtuen jaksottaista ja sisältää myös matalataajuisia ääniä. Tuulivoimalan äänen ominaisuudet, kuten voimakkuus, taajuus ja ajallinen vaihtelu riippuvat muun muassa tuulen nopeudesta.

Tuulivoimaloiden tuottaman äänen leviäminen ympäristöön riippuu maaston pinnanmuodoista, kasvillisuudesta ja sääoloista, kuten lämpötilasta sekä tuulen nopeudesta ja suunnasta. Myös voimalan korkeus ja voimalatyyppi vaikuttavat meluun. Lisäksi erilaiset taustaäänit voivat vaikuttaa tuulivoimalan äänen kuulumiseen ja sen häiriövaikutukseen.

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden eräänä lähtökohtana on ollut, että alueiden ympärille jää vähintään kilometrin etäisyys lähimpiin asuinkäytössä oleviin rakennuksiin. Tutkittavan alueen sisällä voi olla yksittäisiä asuinrakennuksia. Kaavaselostuksen mukaan tuulivoimaloiden alueiksi osoitetut alueet sijaitsevat erittäin harvaan asutuilla alueilla.

Välkevaikutus syntyy kun auringon paistaessa tuulivoimalan takaa aiheutuu valon ja varjon vilkkumista. Tällöin roottorin lapojen pyöriminen aiheuttaa liikkuvan varjon, joka voi tuulivoimalan koosta, sijainnista ja auringon kulmasta riippuen ulottua jopa 1-3 kilometrin päähän tuulivoimalasta. Yleensä välkettä on havaittavissa vai aurinkoisina päivinä ja tiettyinä aikoina vuorokaudesta. Myös tuulivoimaloiden lentoestevalot voivat aiheuttaa vastaavaa pimeän aikaan. Suomessa ei ole määritelty välkevaikutukselle raja-arvoja tai suosituksia.

Ympäristöministeriö toteaa, että tuulivoimalat aiheuttavat melua ja sääoloista aiheutuvaa ajoittaista välkettä, jonka vaikutukset tulee arvioida yksityiskohtaisessa suunnittelussa siinä vaiheessa tuulivoimaloiden sijainti, korkeus, voimalatyyppi ja muut tarkemmat ominaisuudet ovat tiedossa. Jos tuulivoimaloiden melusta tai välkkeestä saattaa aiheutua naapurussuhdelain (26/1920) 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta, tuulivoimalan käyttämiseen tarvitaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan ympäristöluva. Ympäristöluvassa voidaan antaa lupamääräyksiä toimista, joilla ehkäistään, vähennetään tai selvitetään haitallisia vaikutuksia ja niistä aiheutuvia haittoja. Ympäristöluvan myöntämisen edellytyksenä ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaan on, ettei tuulivoimaloista aiheudu kohtuutomia melu- tai välkevaikutuksia naapureille tai lähialueen asukkaille.

Edellä olevan perusteella ja kun otetaan huomioon Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alueen koko ja arvioitu voimaloiden määrä sekä suhde asutukseen ja muuhun maankäyttöön ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaavasta ei aiheudu valittajille melusta tai välkkeestä johtuvaa kohtuutonta haittaa.

Sähkönsiirto ja muuntoasemat

Vaihemaakuntakaavassa ei ole osoitettu Enonkosken kirkonkylän tuulivoimaloiden alueen liittämistä sähköverkkoon, vaan se tulee selvitettäväksi ja ratkaistavaksi alueen toteuttamisen yhteydessä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan tällöin on otettava huomioon muun muassa lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja -alueet sekä maiseman erityispiirteet.

Valituksessa (2) viitataan 110 kV:n voimalinjan ja muuntoaseman rakentamistarpeeseen. Kysymyksessä oleva yhteystarve Laukunkankaan muuntoaseman ja Enonkosken kirkonkylän välille on osoitettu ympäristöministeriön 4.10.2010 vahvistamassa maakuntakaavassa.

Valituksia koskeva johtopäätös

Ympäristöministeriö katsoo, että vaihemaakuntakaava valituksissa tarkoitetuilta osin täyttää maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaiset maakuntakaavan sisältövaatimukset muun muassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisen, maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimisen sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten osalta eikä ole muutoinkaan lainvastainen. Vaihemaakuntakaavasta ei tältä osin voida katsoa myöskään aiheutuvan valittajille maanomistajina kohtuutonta haittaa.

Siltä osin kuin valituksissa on vastustettu kaavan voimaantuloa koskevan määräyksen antamista ympäristöministeriö viittaa jäljempänä kaavan voimaantuloa koskevassa kohdassa lausuttuun.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Ympäristöministeriö katsoo, että Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle muilta osin ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan.

Maakuntakaavan voimaantulo

Maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella ympäristöministeriö voi maakuntakaavan vahvistuspäätöksessään määrätä maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Vaihemaakuntakaavassa on osoitettu maakunnallisesti merkittävät tuulivoimaloiden sijoittamiseen soveltuvat alueet. Etelä-Savossa on vireillä useampia tuulivoiman rakentamishankkeita. Vaihemaakuntakaava edistää tuulivoimarakentamisen suunnitelmallista rakentamista ja mahdollistaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Tämän vuoksi ympäristöministeriö hylkää valittajan C asiakumppaneineen (2) tekemän valituksen myös tältä osin ja määrää vaihemaakuntakaavan tulemaan kokonaisuudessaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkotoimenpiteet

Etelä-Savon maakuntaliiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Etelä-Savon maakuntaliiton tulee lisäksi lähettää maakuntakaava tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 1 momentin mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavamerkinnot ja määräykset sisältävässä maakuntakaavan osassa mainituilla alueilla. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista.

Sovelletut oikeusohjeet

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 4 § 3 mom., 9 §, 17 §, 24 § 2 mom., 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 § 1 mom., 31 §, 33 §, 188 § 3 mom. ja 201 §

Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 §, 10 §, 93 § ja 95 §

Kuntalaki (365/1995) 90 § ja 92 § ja 100 §

Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 § ja 66 §

Ympäristöministeriön asetus (31.3.2000) maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa kaavoissa käytettävistä merkinnöistä

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (83/2013) 3 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Maatalous- ja ympäristöministeri

Kimmo Tiilikainen

Yli-insinööri

Maaret Stenström

LIITE

Valitusosoitus
Oikaisuvaatimusohje

MAKSU JA JAKELU**Päätös, maksutta**

Etelä-Savon maakuntaliitto, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli

Päätösjäljennös saantitodistuksella, maksu 220 euroa (laskutetaan erikseen)

valittaja A ym.

valittaja C ym.

Yhteisissä valituksissa päätös on toimitettu valituksessa ilmoitetulle yhdyshenkilölle. Jollei yhdyshenkilöä ole ilmoitettu, päätös on toimitettu valituksen ensimmäiselle allekirjoittajalle tai vastaselityksen ensimmäiselle allekirjoittajalle, mikäli sen allekirjoittaja on muu kuin valituksen ensimmäinen allekirjoittaja. Päätöksen vastaanottajan on hallintolainkäyttölain (586/1996) 55 §:n 2 momentin sekä hallintolain (434/2003) 56 §:n 2 momentin nojalla ilmoitettava tämän päätöksen tiedoksisaannista valituksen muille allekirjoittajille. Ilmoittamisen laiminlyönnistä tai sen viivästyttämisestä voi ilmoitusvelvolliselle hallintolain 68 §:n 1 momentin nojalla seurata korvausvelvollisuus.

Tiedoksi

Sisäministeriö
Puolustusministeriö
Valtiovarainministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristöministeriön luontoympäristöosasto

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Ympäristöministeriön päätökseen tyytymätön saa hallintolainkäyttölain (891/2015) 7 §:n mukaisesti hakea siihen muutosta toimivaltaiselta hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Siltä osin, kun ympäristöministeriö on jättänyt maakuntakaavan vahvistamatta, muulla kuin maakunnan liitolla tai kunnalla ei ole oikeutta hakea muutosta (maankäyttö- ja rakennuslain 191 § 4 momentti). Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa kyseisen hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä (30) päivänä päätöksen antopäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Valituksen tulee olla perillä virka-aikana eli viimeistään klo 16.15. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta, miltä kohdin muutosta haetaan, mitä muutoksia vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteella muutosta vaaditaan

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- ympäristöministeriön päätös, johon haetaan muutosta alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiamiehen valtakirja, mikäli valituksen on laatinut valittajan valtuuttama asiamies
- muut asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo toimitettu viranomaiselle.

Valituksen toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä henkilökohtaisesti valittaja tai hänen valtuuttamansa asiamies tai toimittaa lähetin välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse tai sähköpostilla hallinto-oikeuden sähköpostiosoitteeseen. Valituskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Postin ja sähköpostin käyttäminen on lähettäjän vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään hallinto-oikeudessa tuomioistuinmaksulain (1455/2015) mukainen 250 euron oikeudenkäyntimaksu. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden

postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio

käyntiosoite: Puistokatu 29, 70100 Kuopio

puhelinvaihe: 029 56 42500

telekopio: 029 56 42500

sähköpostiosoite: ita-suomi.hao@oikeus.fi

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua ympäristöministeriöltä.

Oikaisuvaatimus on toimitettava ympäristöministeriölle kuuden (6) kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Maksun määrääminen tapahtuu päätöksen antopäivänä.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite
- vaatimus maksun muuttamiseksi
- oikaisuvaatimuksen perustelut

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän tai oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Ympäristöministeriö

postiosoite:	PL 35, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamon käyntiosoite:	Aleksanterinkatu 7, Helsinki
puhelinvaihe:	02952 50300
telekopio:	(09) 1603 9320
sähköpostiosoite:	kirjaamo.ym@ymparisto.fi